

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuuden arviointi

Viite: TEM/354/13.01.01/2019

Lausunnon antajat:

Pro Kuusamo ry
Lapin matkailuelinkeinon liitto

Asiamies- ja prosessiosoite:

Asianajaja Sakari Niemelä
Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy
Pohjoinen Makasiinikatu 6 A 8, PL 208, 00131 Helsinki
puh. (09) 2511 1620, faksi (09) 2511 1621

1 Taustaa

Kokemuksemme kaivostoiminnasta kaivoslain uudistamistarpeiden kannalta liittyvät matkailutoimialan ja kaivostoiminnan yhteensovittamiseen erityisesti Kuusamon kultakaivoksen (tuolloin Dragon Mining Oy) ja Kolarin Hannukainen Mining Oy:n kaivoshankkeissa. Molemmissa tapauksissa hankkeet sijoittuvat maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisten ja samalla luontoon

pohjautuvien elinkeinojen kuten porotalouden ja luontomatkailun toimintaedellytysten kannalta korvaamattomien erämaa-alueiden yhteyteen. Näillä alueilla luontoeinkeinot kuten matkailu, kala- ja porotalous, elintarviketuotanto ja perustuvat keskeisesti *puhtaasta luonnosta rakentuvaan imagoon*, jonka säilyminen edellyttää ympäristöolosuhteiden tosiasiallista säilyttämistä.

Kuusamon matkailutoimialan välittömät työllistämisaikutukset ovat 725 henkilötyövuotta. Vuoden 2016 Tilastokeskuksen kunnittaisen toimipaikkarekisterin mukaan 20 % yritystyöpaikoista syntyy matkailutoimialan piirissä. Matkailutoimialalla on Kuusamossa yli 100 vuoden perinteet. Ruka-Kuusamo Matkailuyhdistys ry:ssä on noin 150 jäsenyritystä ja toimiala työllistää Kuusamossa pääasiassa paikkakuntalaisia. Matkailu hyödyttää lisäksi erityisesti vähittäiskauppaa, palvelualaa sekä rakentamistoimialaa. Matkailutoimiala perustuu Kuusamossa ainutlaatuiseen luontoon ja sen imagoon, kuten Oulangan kansallispuistoon, vaellusreitistöihin, vesistöihin kuten Kitka-Oulanka- ja Kuusinkijokeen ja lukuisiin järviin sekä Rukan matkailukeskukseen. Kuusamossa luontolimagoon ja luontoon nojaavat brändissään myös useat elintarviketuotannon ja puunjalostuksen liittyvät alueen työllisyydelle ja taloudelle merkittävine yrityksineen.

Kolarissa matkailu on kunnan tärkein elinkeino. Myös Kolarissa matkailutoimiala perustuu kaivoshanketta ympäröivän tunturi- ja vesistöalueen erityispiirteisiin, erämaisyyteen, maisematarvointiin ja luonnon puhtauteen. Matkailun merkitystä Kolarissa on selvitetty mm. selvityksissä ”Kolarin aluetaloudellinen arviointi – loppuraportti 29.6.2017”, Gaia Consulting Oy (liite 1) sekä ”Ylläksen yritysvaikutusten arviointi” 30.4.2018 (liite 2), FCG. Selvityksessä ”Maankäyttö matkailuyrittäjän arjessa”, FCG 20.4.2016 (liite 3) kuvataan Lapin eri toimialojen taloudellisia tunnuslukuja: matkailun liikevaihto 640 miljoonaa euroa, työllisyyden 5000 henkilötyövuotta ja työpanoskertoimen 8 henkilötyövuotta 1 miljoonan euron tuotosta kohden.

Kokemuksemme Kuusamon kultakaivoshankkeesta liittyvät erityisesti hankkeen YVA-vaiheeseen ja sen jälkeiseen kaavoitukseen. Hankkeen lupamenettely keskeytyi tehdyn YVA:n puutteellisuudesta johtuen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus katsoi yhteysviranomaisena 5.6.2014, että olennaisten ympäristövaikutusten puutteellisesta selvittämisestä johtuen arviointiselostus ei ollut riittävä (POPELY/7/07.04/2011). Hanketta jatkaa nykyisin Latitude 66 Cobalt Oy.

Kuusamon strateginen yleiskaava hyväksyttiin 13.12.2016 § 81. Kaavassa kiellettiin kaivostoiminta matkailun ydinalueilla (rm-1) ja sitä rajoitettiin matkailu- ja virkistyspalveluiden alueilla (vr-1). Strategista yleiskaavaprosessia edelsi Kuusamon kaupungin johtama ja laatima luonnonvarojen

käytön yhteensovittamissuunnitelma, jonka linjauksia hyödynnettiin strategisen yleiskaavan laadinnassa. Kuusamon kaupunki perusteli kaavaratkaisuaan mm sillä., että alue on *valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävä matkailu- ja virkistysalue, jonka kehittäminen mahdollistetaan vaalimalla vesistöjen ja ympäristön tilaa*. Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kumottua kaavan 12.6.2018, kaupunki on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Hannukaisen hankkeen osalta kokemuksemme liittyvät mm. kaavoitukseen, kaivoslupamenettelyyn sekä ympäristö- ja vesilupamenettelyyn. Hanketta koskeva YVA on tehty Northland Mines Oy:n toimesta ja sitä koskeva yhteysviranomaisen lausunto on annettu 24.1.2014 (LAPELY/85/07.04/2010). Hannukaisen kaivoksen kaivospiiri hyväksyttiin 18.9.2017, mutta Tukesin päätöksestä (KaivNro K8126) on valitettu Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Hannukaisen hankkeessa vuorovaikutusta on heikentänyt erityisesti hankkeen vaikutuksia koskevien selvitysten puutteellisuus ja keskeneräisyys. Hankkeiden keskeisimmät ympäristölliset ongelmat liittyvät puolestaan ympäristön rakenteellisiin muutoksiin *puhtaan imagon erämaasta teollisen toiminnan ympäristöksi*. Ongelmat liittyvät keskeisesti erityissuojeluarvoihin (Natura-alueet) ja jokivesistöihin (Tornion-Muonionjoki latvavesistöineen sekä Kitka- ja Oulankajoki) kohdistuviin vaikutuksiin ja riskeihin. Hannukaisen hankkeessa korostuvat myös mittavat maiseman muutokset.

Vaikka molemmissa kaivoshankkeissa sovelletaan lähtökohtaisesti vanhaa kaivoslakia (503/1965), sovelletaan uutta lakia (621/2011) kuitenkin siirtymäsäännöksiensä mukaisesti. Näin ollen hankkeista saaduilla kokemuksilla on ilmeistä merkitystä arvioitaessa kaivoslain uudistamisen tarpeita.

2 Kaivostoiminnan ja luontoon perustuvien elinkeinojen yhteensovittamisen ongelmista

Luontoelinkeinojen ja kaivostoiminnan yhteensovittamisen ongelmat juontuvat erityisesti kaivostoiminnasta aiheutuvista ympäristömuutoksista, *kaivostoiminnalle ominaisista vaikutuksista ja haitallisten vaikutusten riskeistä* (mm. pohjavesi- ja patoriskit ja luontoarvoihin kohdistuvat riskit). Kuusamon ja Kolarin hankkeiden kohdalla korostuvat vaikutusalueen vaikutusherkyys ja ympäröivien alueiden erityispiirteet erämaisyyden, maisema- ja äänimaisema ja erityisesti luontoarvot sekä poikkeuksellisen arvokkaat ja erityissuojellut vesistöalueet. Pelkästään riskit, jotka kohdistuvat näihin luontoelinkeinojen ydinelementteihin, vaikuttavat näiden elinkeinojen kehitysedellytyksiin, varsinkin puutteellisesti selvitettyinä.

Kaivostoiminnan vaikutusten merkittävyyttä lisää niiden poikkeuksellinen *laaja-alaisuus ja pitkäaikaisuus*. Vaikutukset jatkuvat toiminnan päättymisen jälkeenkin ja *jäävät alueelle*, vaikka kaivostoiminta katoaisikin. Vaikutusten pitkäaikaisuudelle tulee antaa merkitystä myös *kestävän kehityksen tavoitteiden* näkökulmasta. Lisäksi kaivosluvan ja sitä edeltävien kaivoslain mukaisten oikeuksien (valtaus, malminetsintälupa ja kaivoslupa) pitkäaikaisuus ”jäädättävät” pitkäaikaisesti ja laajalti muuta maankäyttöä oikeusvaikutuksin ja aiheuttaessaan epävarmuutta vaikutusalueen tulevasta kohtalosta.

Kaivostoiminta vaikuttaa voimakkaasti myös alueen asumisoloihin ja loma-asutuksen edellytyksiin. Ympäristön muutokset heijastuvat tuntuvalta tavalla kielteisesti vaikutusalueen kiinteistöjen käyttö- ja taloudelliseen arvoon, mikä tulisi ottaa huomioon lain uudistamisen yhteydessä.

Kuvaavaa on, että kaivoslain mukainen määräaika, jonka kuluessa kaivosluvan haltijan on ryhdyttävä kaivostoimintaan tai muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan, voi olla *kymmenen vuotta luvan lainvoimaiseksi tulosta ja jatkoaikaa voidaan myöntää toistaiseksi tai enintään kymmenen vuotta kerrallaan*. Malminetsintäluvan voimassaoloa voidaan jatkaa enintään kolme vuotta kerrallaan siten, että lupa on voimassa *yhteensä enintään viisitoista vuotta*. Kaivoslain 76 §:n mukaan varauspäätös on voimassa enintään kaksikymmentäneljä kuukautta siitä, kun varausilmoitus on tehty. *Näin ollen kaivoslakiin perustuvat oikeudet voivat rajoittaa tai tukahduttaa alueiden käyttöä varsin pitkäaikaisesti*.

Erityisen epätarkoituksenmukaista on laajojen alueiden ”jäädättäminen” malminetsintäluvin alueilla, joiden erityispiirteiden perusteella on ennakoitavissa, että kaivostoimintaa ei voida todennäköisesti myöhemmin käynnistää (Natura 2000 -alueet, saamelaisten kotiseutualueet jne.). Näissä tapauksissa ei liene kaivostoimialankaan etu, että hankkeita edistetään huomattavin panostuksin selvittämättä niiden toteuttamiskelpoisuutta tai vaihtoehtoisuutta riittävän ajoissa. Näissä tilanteissa on myös huomattava ristiriita kunnallisen itsehallinnon ydinpiirteiden kanssa; kunnalla on oikeus päättää ja velvollisuus huolehtia kaavoituksesta.

3 Toimialojen yhdenvertaisuudesta

3.1 Yleistä

Kaivoslain 1 §:n mukaan lain ensisijainen tarkoitus on *edistää kaivostoimintaa* ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä niin, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä. Kaivoslaki poikkeaa näin em. päätavoitteestaan johtuen olennaisesti muusta ympäristön ja luonnonvarojen sääntelystä.

Katsomme, että kaivostoiminnan etusijaisuudelle muuhun paikkasidonnaiseen elinkeinotoimintaan nähden ei ole esitetty päteviä perusteita. Sikäli kuin kaivostoimialan ensisijaisuutta perustellaan malminvarantojen sijaintiin perustuvalla toiminnan paikkakohtaisuudella, katsomme, että samaa perustelua tulee soveltaa yhdenvertaisesti arvioitaessa muiden toimialojen toimintaedellytyksiä huomioon ottaen myös perustuslain 18 §:n turvaama elinkeinovapauden suoja. Esimerkiksi silloin kun luontoelinkeinojen ja luontomatkailun toimintaedellytykset kytkeytyvät kiinteästi alueen erityisiin luonnonarvoihin, maisema-arvoihin, vesistöjen puhtauteen ja käyttömahdollisuuksiin (retkeily ja kalastus), vaatimusta kaivostoiminnan etusijaisuudesta ei voida perustaa kaivostoiminnan paikkasidonnaisuudelle. Näin ollen kaivoslain tavoitteiden ja sisällön tulisi selkeämmin heijastaa elinkeinojen tasavertaisuutta, minkä tulisi ilmetä myös lain sisällöstä.

3.2 Luvan esteistä ja kunnan asemasta

Katsomme, että kunnan päätösvaltaa sekä kansalaisten ja elinkeinojen edustajien osallistumisen mahdollisuuksia tulee vahvistaa kaivostoimintaa koskevan lupamenettelyn ja sitä edeltävien menettelyvaiheiden sekä itse kaivostoiminnan elinkaaren aikana. Paikkakunnan elinkeino-olojen tasavertaisuutta tulisi vahvistaa mm. täydentämällä kaivos- ja malminetsintäluvan esteiden sääntelyä.

Kaivoslupa ja valmisteilla oleva kaavoitus

Kaivoslain 48.2 §:n mukaan kaivoslupaa ei saa myöntää, jos kaivostoiminta aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, aiheuttaa huomattavia vahingollisia ympäristövaikutuksia *tai heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja* eikä mainittua vaaraa tai vaikutuksia voida lupamääräyksin poistaa. Katsomme, että lainvalmistelun yhteydessä tulisi arvioida, voitaisiinko myös *valmisteilla oleva kaavoitus* sisällyttää malminetsintä- ja kaivosluvan esteisiin, tarvittaessa erityisin

aluekohtaisin edellytyksin. Nämä edellytykset voisivat liittyä kaavoitettavan alueen ja kaivostoiminnan vaikutusalueen erityisiin paikkakohtaisiin luonto- ja ympäristöarvoihin; esimerkkinä suojelualueita huomioivan luontomatkailu-/retkeilyalueen kaavoittaminen erityisen jokivesistön luonnonvarapalveluihin tukeutuvaksi. Tällaisen toiminnan paikkasidonnaisuus rinnastuu ilmeisellä tavalla esimerkiksi malmioon kytkeytyvään paikkakohtaisuuteen.

Malminetsintä- ja kullanhuuhdontalupa

Kaivoslain 11 §:n mukaan malminetsintäluvan nojalla tapahtuvasta malminetsinnästä ja muusta malminetsintäalueen käytöstä ei saa aiheutua mm. *olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle*. Vastaavaa kieltoa ei kuitenkaan ole kaivoslain 46 §:ssä, jossa varsinaisesti säädetään malminetsintäluvan ja kullanhuuhdontaluvan myöntämisen esteistä. Katsomme, että muulle elinkeinotoiminnalle aiheutuva olennainen haitta tulisi tasavertaisuuden ja selkeyden vuoksi sisällyttää tuohon varsinaiseen estepykälään.

Kaivoslain 46.1 § 7 kohdan mukaan malminetsintälupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää mm. alueelle, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä pätevistä syistä, *jollei luvan myöntämiselle ole erityistä syytä*. On sinänsä ymmärrettävää, että eri hankkeiden ja toimintaympäristöjen ominaispiirteiden vaihtelu edellyttää sääntelyn joustavuutta. Siltikin lakiuudistuksessa tulisi vähintäänkin selkeyttää, *mitä erityisillä syillä tarkoitetaan*, jotta toimialojen tasa-arvoinen kohtelu ja kunnan päätösvallan tosiasiallisuus voidaan varmistaa.

Katsomme, että myös malminetsintä- ja kullanhuuhdontaluvan osalta lain uudistamisessa tulisi harkita *valmisteilla olevan kaavoituksen* huomioimista luvan esteissä edellä kaivosluvan yhteydessä esittämimme perusteluin.

4 Vuorovaikutuksesta

Jotta vuorovaikutus olisi merkityksellistä, vaikutusalueen asukkailla ja muilla toimijoilla tulee olla käytettävissään riittävät tiedot hankkeen vaikutuksista, jotta he voivat lausua noiden vaikutusten merkityksestä olosuhteisiinsa. Kuusamon tapauksessa YVA-menettely epäonnistui hankkeen olennaisten ympäristövaikutusten puutteellisesta selvittämisestä johtuen. Tehdyt selvitykset eivät

muodostaneet riittävää tietopohjaa vuorovaikutuksen perustaksi.

Hannukaisen tapauksessa kaivospiiripäätös tehtiin jo ennen hankkeen olennaisten ympäristövaikutusten selvittämistä. Päätöstä perusteltiin viittauksin 24.1.2014 päättyneeseen YVA-menettelyyn, josta vaikutusarviointi oli kuitenkin olennaisin osin lykätty edelleen keskeneräiseen vesi- ja ympäristölupaharkintaan. ELY totesi tuolloin: ”YVA-selostuksessa olevien puutteiden riittävän toteuttamisen varmistamiseksi esitämme, että lupaviranomainen pyytäisi lupavaiheessa yhteysviranomaisen lausunnon laadituista täydennyksistä.” YVA:n vuorovaikutustehtävä jäi näin toteutumatta niiden vaikutusten osalta, joiden selvittäminen lykättiin sen ulkopuolelle.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto kuulutti uudelleen Hannukainen Mining Oy:n ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen, koska muun muassa hakemuksen *päästöihin liittyvät tiedot* ovat täydennysten myötä olennaisesti *muuttuneet*. Näin ollen hanke on muuttunut olennaisesti kaivospiiripäätöksen tekemisen jälkeen ja sen vaikutusten selvittäminen on siis edelleen kesken. Näin ollen kaivospiiripäätös ei ole ilmeisestikään voinut perustua tietoon hankkeen olennaisista ympäristövaikutuksista siltäkään osin kuin niillä on merkitystä alueen rakenteellisten muutosten kannalta. Vuorovaikutuksen toteutumisen edellyttämää riittävää informaatiota ei ole tarjottu osallisille.

Kuulutuskyynyksestä

Vuorovaikutukselle asettaa haasteen myös kaivoshankkeiden lupahakemusten laajuus ja asiasisällön luonne. Hakemusasiakirjoihin perehtyminen edellyttää eri alojen erityisasiantuntemusta, minkä käyttäminen aiheuttaa kustannuksia. Hannukaisen tapauksessa asiakirjat on jo kuulutettu kahteen otteeseen ja tieto hankkeesta muuttuu ja täydentyy silti edelleenkin. Jotta osallisten edellytykset osallistua vuorovaikutukseen rajallisin resurssein voitaisiin turvata, lainsäädännössä tulisi huolehtia siitä, että *hakemusten kuulutuskyynys asetetaan riittävän korkealle*, jolloin osallisilla on mahdollisuus keskittyä ja tutustua hankkeisiin, jotka ovat keskeisiltä osiltaan (toiminnan kuvaus) ja vaikutuksiltaan (mm. ympäristövaikutukset, vesien hallinta, jätteenkäsittely) valmiita.

Tuoreen lainmuutoksen tarkoittama etuoikeuden myöntäminen malminetsintälupaan, kullanhuuhdantalupaan tai kaivoslupaan ilman, että lupahakemuksen tulee sisältää selvitystä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettua arvioinnista (Natura 2000 -arviointi) ja YVA-selostuksesta on omiaan edistämään vuorovaikutuksen törmäämistä yhä keskeneräisempiin hankesuunnitelmiin.

5 Kaivoslain ja ympäristönsuojelulain suhteesta

Lupamenettelyjen erillisuus vaikeuttaa osallistumista ja kaivoslain ja ympäristönsuojelulain soveltamisalojen hahmottamista eikä kaivoslaki ohjaa lupamenettelyjen yhteensovittamista. Ympäristöluvassa annetaan tarvittavat määräykset ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, kaivannaisjätteen jätealueesta ja sen jälkihoidosta sekä kaivannaisjätteistä, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa on puolestaan otettava huomioon alueen fyysisestä muuttamisesta johtuvat välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä vaikutukset muihin elinkeinoihin. Lain esitöissä sinänsä selvennetään yksityisen ja yleisen edun käsitettä, mutta selvennettäväksi jää edelleen, *millä tavoin päästöperusteiset vaikutukset voidaan ja tulee ottaa huomioon ympäristön rakenteellisia muutoksia arvioitaessa*. Lupamenettelyjen erillisuus ja itsenäisyys mahdollistaa näin ollen sen, että kaivosluvassa ei anneta riittäviä määräyksiä, koska tieto tulevassa ympäristöluvassa annettavista määräyksistä ja niiden perustana olevasta informaatiosta vielä puuttuu.

Uuden lain soveltamisesta kokemusta on karttunut myös lain 52 §:ssä tarkoitettujen *yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavien tarpeellisten määräysten* osalta. Kokemuksemme mukaan näiden määräysten antaminen kaivoslaissa tarkoitettulla tavalla ei ole toteutunut. Kummassakaan tapauksessa lupamääräyksissä ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon kaivoslain tavoitesäännöstä (1 §), jonka mukaan lupaviranomaisen tulisi lupamääräyksiä harkitessaan ottaa huomioon *kaivostoiminnan luonne ja vaikutukset kokonaisuudessaan, kaivostoiminnan vaikutusalueen ominaisuudet* ja tekniset mahdollisuudet toteuttaa vaaditut toimenpiteet.

Lupamääräykset eivät ole perustuneet sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella määräysten tarvetta ja sisältöä voitaisiin arvioida yksityiskohtaisesti ja tarkasteltavan kaivoshankkeen ominaispiirteet ja vaikutukset huomioon ottaen. Vaikka kaivoslaki säänteleeekin lähtökohtaisesti juuri ympäristön rakenteellisia muutoksia, katsomme, että em. määräysten antaminen edellyttää silti riittävää tietoa esimerkiksi kaivostoiminnan jätteen (sivukivi, rikastushiekka) ja veden käsittelystä ja vaikutuksista, jotta esimerkiksi varastoalaiden aluetarpeita ja jokivesistöjen säilymistä (esim. virtaamamuutokset, ja pilaantuminen nykyisiin käyttötarkoituksiin) voidaan arvioida objektiivisesti. Kuvaavaa on, että esimerkiksi Hannukaisen tapauksessa vaikutukset uhanalaisen meritaimenen säilymiseen eivät rajoitu pelkästään päästövaikutuksiin vaan uhka muodostuu kumulatiivisesti ja yhtäaikaaisesti lähdepohjaisten kutujokien rakenteellisista muutoksista.

6 Tiedottamisesta

Kaivoslain 40.1 §:n mukaan lupaviranomaisen on tiedotettava malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtonalupaa koskevasta hakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan ilmoitustaulullaan sekä asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kuulutamisesta säädetään muutoin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925).

Kaivoslain 40.2 §:n mukaan kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. *Jos hakemuksesta on tiedotettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, voidaan asiasta tiedottaa ilmoittamalla siitä sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon.*

Kun otetaan huomioon kaivostoiminnan tavanomaisten vaikutusten voimakkuus, pitkäaikaisuus ja niiden merkitys kohteena olevien kiinteistöjen käyttö- ja taloudellisen arvon kannalta, omaisuuden suojan ja ympäristöperusoikeuksien toteutumisen turvaamiseksi erityistiedonantoa ei tule rajata nyt omaksutulla tavalla kolmeenkymmeneen tiedossa olevaan henkilöön. Erityistiedonannon tarvetta korostaa lisäksi se, että vuorovaikutuksen toteutuminen edellyttää, että osallisilla on riittävä aika perehtyä hanketta koskevaan informaatioon, jonka määrä kaivoshankkeissa on tavanomaista laajempi ja edellyttää usein erityisosaamisen hyödyntämistä.

7 Vakuudet ja hakijan taloudellinen kantokyky

Koska kaivokset aiheuttavat tyypillisesti paikallisesti koettavia haittoja, katsomme, että lupahakemusten tulee sisältää riittävä selvitys toiminnan vaikutuksista ja riskeistä, jotta toiminnalta edellytettävät vakuudet voidaan mitoittaa realistisesti ja kattavasti niiden perusteella. Lyhytaikaisenkin kaivostoiminnan vaikutukset ovat pitkäaikaisia ja tavanomaisesti laaja-alaisia. Riskien luonteen vuoksi riskianalyseissä tulee tarkastella *paitsi riskien toteutumistodennäköisyyttä myös niiden vaikutusten merkittävyyttä*. Molemmissa tapauksissa niin Hannukaisessa kuin Kuusamossa Patoriskin toteutuminen johtaisi merkittävien erityisten luontoarvojen lopulliseen tuhoutumiseen (mm. lohikalakannat).

Lupahakemusten tulee sisältää myös riittävä tieto hakijan taloudellisesta tilasta ja kantokyvystä suhdannevaihteluissa ja esimerkiksi ympäristöriskien toteutuessa. Taloudellista tilaa koskevalla tiedolla on merkitystä myös kunnallisen päätöksenteon kannalta, sillä kaivostoiminnan vaikutukset estävät taloudellisen toiminnan kehittymistä sen vaikutusalueella, jolloin kaivostoiminnan päätyminen kannattamattomana tai ympäristöriskien seurauksena vaikuttaa alueen asuin- ja elinkeino-oloihin voimakkaasti.

Kaivoslaissa tulee myös pyrkiä varmistamaan, että kaivostoiminnan sulkemisesta ja jälkihoidosta ei aiheudu kustannuksia muille veronmaksajille. Samoin kaivostoiminnasta aiheutuvan vastuun (mm. ympäristö- ja taloudelliset vahingot) sääntelyä tulisi selkeyttää.

Helsingissä 1.4.2019

Yllämainittujen lausunnon antajien valtuuttamana

Sakari Niemelä, asianajaja

Helsinki

LIITTEET:

Liite 1: Kolarin aluetaloudellinen arviointi – loppuraportti 29.6.2017, Gaia Consulting Oy

Liite 2: Ylläksen yritysvaikutusten arviointi, 30.4.2018, FCG

Liite 3: Maankäyttö matkailuyrittäjän arjessa, 20.4.2016, FCG